

בס"ד, סיון תשפ"א

דבר תורה לפרשת שלח – הרב יהודה דהן

העין והלב, הלב והעין

בסיומה של פרשת שלח אנו נפגשים עם פרשת הציצית שבה מתגלה הדרישה מאיתנו שלא לתורה אחר הלב והעינים:

"וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְקֹוֹק וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם" (במדבר טו, לט)

רש"י על פסוק זה ממתאר את התהליך המוביל לחטא המעשי ככזה שקדמו לו שני שלבים:

"הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות"

לפי התהליך שמתאר רש"י השלב הראשון הוא ראיית העין, אחריו חמדת הלב ומתוכם הגוף מבצע.

אם כך, יש לשאול מדוע בפסוק עצמו דווקא הסדר הינו הפוך? קודם הלב ואחריו העינים?

במבט פשוט ניתן לומר שאין הכרח לקרוא את המילים הללו בחיבור טורי אלא במקביל. כלומר לא תתורו לא אחרי לבבכם ולא אחרי עיניכם, כאשר כל מוקד משיכה עלול להוות בפני עצמו למכשלה שונה.

כך אולי גם עולה מדברי חז"ל המתארים את זנות העיניים והלב כתחומי עברה שונים ולא כשני פרקים של רצף אחד.

"ולא תתורו אחרי לבבכם, זו מינות כענין שנאמר ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה ואומר והמלך ישמח באלהים וגו' ואחרי עיניכם, זו זנות כענין שנאמר ויאמר שמשון אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" (ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קטו)

אלא שנדמה שניתן למצוא גם משמעות לתהליך דו-שלבי שבו פעולת הלב קודמת לזו של העין. כדי לחשוף זאת נצטרך להיעזר ברמז שמעניק לנו רש"י באותו דיבור המתחיל לפיו פרשת ציצית מתכתבת לחלוטין עם פרשת המרגלים או התרים את הארץ. ואלו דבריו: "ולא תתורו... כמו מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף.."

בפרשת התרים את הארץ כאשר רוב המשלחת מציגה את ממצאיה למשה, בשלב הראשון היא מודה כי הארץ זבת חלב ודבש אלא שטוענת טענת חוסר יכולת לכבוש את הארץ:

"וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ: בָּאֵנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָּהּ: אֲפֹס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם: עָמַלְק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן" (שם, יג, כז-כט)

כנגד טענות אלו קם כלב ומחזק את לב העם שאכן יוכל העם לרשת את הארץ:

"וַיְהִי כָלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וַיִּרְשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַל לָהּ: וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל-הָעָם כִּי-חַזֵּק הוּא מִמֶּנּוּ" (שם, שם, ל-לא)

בהמשך הדברים נראה שהמרגלים מתקדמים שלב בהתנגדות ועוברים לדווח דיווח שלילי על הארץ, שלא היה בתחילת דבריהם:

"וַיֵּצֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוּתִים: וְשָׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עָנָק מִן-הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם" (שם, שם, לב-לג)

כנגד התנגדות זו המטילה פגם של ממש בארץ ומספרת בגנותה, קם יהושע בן נון עם כלב ואומרים שאין זה נכון והארץ טובה מאד מאד:

"וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן-הַתָּרוּ אֶת-הָאָרֶץ קִרְעוּ בְּגָדֵיהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: אִם-חָפֵץ בָּנוּ ה' וְהָבִיא אֶת־נֹון אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִוא זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ" (שם, יד, ו-ח)

אם כן לפנינו תהליך מעניין שבו דווקא מורך הלב הוא זה שחולל עיוות בראיית העין שמתוכה נגרם חטא מאיסת הארץ. סדר זה תואם את הסדר בפרשת ציצית המקדים את הלב לעין, ומצביע על כך שלפעמים חולשת הלב של האדם והפחדים שלו מביאים אותו בעקיפין ואולי בתת מודע לצייר את המציאות העובדתית בצורה שתתאים לרצונותיו ועמדותיו. גם מתהליך זה באה פרשת ציצית להזהיר אותנו.

שנזכה לשמירת העיניים וטהרת הלב, לאומץ הלב ולחדות ויושרת העיניים!